

20250201 AD Klaas ziet na tien jaar zijn geradicaliseerde dochter terug in Syrië

<https://www.ad.nl/buitenland/klaas-ziet-na-tien-jaar-zijn-geradicaliseerde-dochter-terug-in-syrie-eindelijk-oh-mijn-meisje~a9dc827d/>

PREMIUM

Klaas knuffelt voor het eerst in tien jaar weer met zijn dochter. © Marcel van der Steen/ADR

Klaas ziet na tien jaar zijn geradicaliseerde dochter terug in Syrië: ‘Eindelijk, oh mijn meisje’

OOK TE LUISTEREN Verslaggever Marcel van der Steen ging met de twee Nederlandse vaders David en Klaas op zoek naar hun IS-dochters in het Syrische Idlib. De geradicaliseerde vrouwen staan op de Nederlandse terrorismelijst, hun vaders hebben ze jarenlang niet gezien. Een hallucinante ontmoeting met twee zwaar gesluierde vrouwen die er niet over piekeren om ooit terug te keren naar Nederland.

Dit verhaal is ook te luisteren:

Marcel van der Steen 31-01-25, 18:30 Laatste update: 19:46

-
-

Er staan twee Nederlandse mannen aan de rand van een drukke rotonde in Idlib. Het is donker, busjes rijden luid toeterend langs. Mannen op brommers knetteren voorbij. Het is spitsuur in de Syrische provinciestad. Bij een felverlichte supermarkt, direct naast de rotonde, lopen mensen in en uit.

Eén van de twee Nederlanders is David (61) uit Den Haag. Een man in sportkleding met een seizoenkaart van ADO Den Haag op zak, maar nu wacht hij op zijn dochter die hij tien jaar lang niet zag. Jarenlang was er geen contact nadat ze zich had aangesloten bij Islamitische Staat, de terroristische organisatie die in 2014 het kalifaat uitriep in delen van Syrië en Irak. David dacht dat zijn dochter misschien dood was. Maar nu wacht hij hier op haar. Op zijn Daantje, de van terrorisme verdachte Daniëlle H. (35).

De andere Nederlander in het donker is de gepensioneerde Klaas (72) uit Groningen. Zijn dochter verdween in 2015. Hij had al even geen contact meer, nadat ze steeds meer radicaliseerde met haar Egyptische man. Pas toen de politie voor de deur stond met de vraag waar zijn dochter was, besepte hij wat hij eigenlijk al langer vreesde. Zijn Mandy was ook vertrokken, aangesloten bij de organisatie die in die tijd gruwelijke video's verspreidde waarin journalisten zoals James Foley werden onthoofd.

Wil je elke dag de Dagelijkse nieuwsupdate nieuwsbrief van AD ontvangen via e-mail?

Ook zij moet nu in de buurt zijn. Want Mandy S. (37) kwam na de val van het kalifaat in een Koerdisch kamp terecht, waaruit ze uiteindelijk ontsnapte. Ze vestigde zich hier in Idlib, met een nieuwe Syrische man, in een nieuw huis, zo'n vijftien minuten rijden vanaf die lawaaiige rotonde.

Klaas wacht op vervoer. © Marcel van der Steen/ADR

Die ochtend passeerden David en Klaas de grens tussen Libanon en Syrië. Voor het eerst, want ook al wonen hun dochters al tien jaar in het Arabische land, nooit hadden ze de mogelijkheid om hen te bezoeken. Contact was er wel, die laatste jaren. Via WhatsApp groeiden ze weer dichterbij elkaar toe. Ze zagen hun kleinkinderen opgroeien via het scherm van hun telefoon.

Maar toen Bashar al-Assad, de Syrische dictator die het land 24 jaar met harde hand regeerde, was gevallen en gevlucht, leek er ruimte te ontstaan voor een echt bezoek. Eerder was dat veel te gevaarlijk. Nu horen ze verhalen over open grenzen en nieuwe machthebbers, de mannen van Hayat Tahrir al-Sham (HTS) die graag een ander beeld schetsen en bijvoorbeeld Nederlandse journalisten op dit moment geen strobreed in de weg leggen.

En dus krijgt David een telefoontje op oudejaarsdag 2024. „Pak je koffers maar”, zegt Klaas. „We gaan.”

Nieuwe schoonzoons

Mohammed helpt de heren bij het sjouwen van die gepakte koffers. Hij is de nieuwe schoonzoon van Klaas, de nieuwe man van Mandy. Haar vorige partner, een Egyptenaar die ze tijdens een vakantie ontmoette, is waarschijnlijk in een Koerdische gevangenis overleden. Mohammed is taxichauffeur in en rond Idlib, maar vandaag is hij met zijn busje naar het zuiden gereden en wacht hij de Nederlanders op aan de Syrische kant van de grens. Hij vliegt zijn schoonvader om de nek bij de eerste ontmoeting. Hij spreekt alleen Arabisch en een paar woorden Nederlands. „Doei doei”, zal hij nog vaak lachend zeggen die week.

De omhelzing zorgt voor de eerste tranen bij Klaas, de eerste van vele, want er zullen er de komende week nog veel volgen. Ook als hij zijn kleinzoon Yasin in zijn armen sluit. De jongen die tot zijn 7de jaar in Nederland woonde en naar school ging. Zijn opa was gek op hem. En nog steeds. „Mijn droom is uitgekomen”, zegt Klaas snikkend als hij zijn inmiddels 17-jarige kleinkind weer heeft losgelaten. „We zijn er eindelijk, Syrië.”

En Syrië trekt de komende acht uur aan hen voorbij, tijdens de rit naar het noorden. Met prachtige landschappen, maar ook kilometers kapotgeschoten wijken in de buurt van Damascus. „Jeetje, alles is kapot”, zegt Klaas terwijl hij vanaf de rijdersstoel met zijn telefoon zoveel mogelijk probeert vast te leggen. „Kijk, er wonen ook alweer mensen tussen de puinhopen. De was hangt er aan de waslijn.”

Puinhopen in Syrië. © Marcel van der Steen/ADR

Het zijn de wijken waar de oppositie tegen al-Assad zich bevond. Rebellen streken vanuit hier. Het zijn de wijken die compleet werden platgebombardeerd door Russische en Syrische vliegtuigen. Waar gifgas werd ingezet. En waar uiteindelijk honderden bussen verschenen, zoals in 2018 in Douma, oost-Ghouta, na een deal tussen Damascus, Turkije en Rusland. De rebellen en hun aanhangers mochten of moesten vertrekken. Evacueren naar het noorden, naar Idlib, de stad in het noordwesten van Syrië waar de rebellen, jihadisten het voor het zeggen hadden.

De belangrijkste strijdgroep toen, met de meeste macht in de regio, was Hayat Tahrir al-Sham (HTS), eerder opererend onder de namen Al Nusra en Jabhat Fateh al-Sham. Met de laatste naamsverandering nam de extremistische organisatie afstand van al Qaida. En vandaag heeft HTS de leiding over heel Syrië, nadat Assad vluchtte en het Syrische leger de wapens liet vallen. Damascus is nog steeds de hoofdstad, maar de echte macht ligt op dit moment in Idlib. Die kleine stad in het noorden, waar islamisten al jaren met hulp van Turkije de scepter zwaaien. Waar het straatbeeld anders is dan in Damascus, conservatiever, chaotischer. Waar

twee Nederlandse mannen wachten op hun dochters, aan de rand van een drukke rotonde.

„Ik kan niet beloven dat ik haar niet omhels, straks!” David lacht zenuwachtig. Mohammed, de chauffeur, heeft hem net gewaarschuwd dat dat eigenlijk niet kan, hier zomaar op straat. Een vrouw om de hals vliegen. „Dat is hier niet normaal.” Hij vindt het allemaal maar niks, die twee buitenlanders zo in het volle licht bij die supermarkt. Beter schuiven ze iets op naar een donker stukje.

Een paar minuten later roept David: „Daar is ze!” Een vrouw volledig in het zwart, haar gezicht ook bedekt, rent op hem af, letterlijk in zijn armen. „Oh meisje!” David snikt. „Oh meisje, eindelijk!” Ze laten elkaar even los. „Ben je ’t wel”, vraagt David lachend. En hij tilt een klein stukje van haar zwarte gezichtsbedekking op. Daniëlle moet ook lachen.

David sluit zijn dochter Daniëlle weer in de armen. © Marcel van der Steen/ADR

Verdacht van terrorisme

Daniëlle H. staat net als Mandy S. in Nederland op de nationale sanctielijst terrorisme. Dat betekent dat hun eventuele tegoeden zijn bevroren en dat zij bij terugkomst in Nederland zullen worden aangehouden en voor de rechter moeten verschijnen op verdenking van terroristische activiteiten. Ook zouden hun kinderen bij aankomst worden afgenomen, zolang zij niet in vrijheid voor hen kunnen zorgen. Vooral dat laatste is voor de twee vrouwen onoverkomelijk. En de reden dat ze zich in Idlib vestigden, na hun vlucht uit het kamp Al-Hol in noordoost Syrië.

Dat was aanvankelijk niet de bedoeling, toen er op een dag in 2020 een watertankauto het kamp Al-Hol binnenreed; het kamp waar nog steeds tienduizenden IS'ers gevangen worden gehouden, vooral vrouwen en kinderen. Veel Syriërs verblijven er, maar ook duizenden Europeanen zoals de Nederlandse vrouwen die zich bij IS aansloten.

Al-Hol. © AP

De tankwagen kwam er vaak, om drinkwater te brengen, maar ook om in een geheime ruimte vrouwen en kinderen uit het kamp te smokkelen.

Tegen betaling uiteraard. En die betaling werd deze dag gedaan met geld van de bezorgde vaders David en Klaas. Via via, langs de kanalen van een in Nederland illegaal netwerk, kregen zij tienduizenden euro's bij hun dochters. Ene Samir A. zorgde dat dit soort bedragen via een ondergrondse bankier bij de Nederlandse vrouwen in Al-Hol terechtkwamen. Hij is voormalig lid van de Hofstadgroep en werd in 2022 veroordeeld tot 2,5 jaar gevangenisstraf voor het financieren van terrorisme. Ook Klaas en David kregen de Fiod aan de deur, maar zijn uiteindelijk nooit vervolgd voor de geldtransfers.

Watertank

In Al-Hol klimmen vrouwen in nikab een donkere ruimte in, onderin de watertank. Met hun kinderen, die geen geluid mogen maken en daarom vaak worden gedrogeerd tijdens vluchtpogingen, hopen ze dichtbij de Turkse grens uit te komen. Het heeft hun vaders veel geld gekost, maar ze rijden nu het kamp uit. Daniëlle met haar kinderen en later ook Mandy. Maar Turkije halen ze niet. De Turkse luchtmacht bombardeert delen van het noorden van Syrië, dat bestuurd wordt door de Koerden. Het is te gevaarlijk om nu een poging te doen de grens over te steken. En dus belanden ze in Idlib, de plaats waar rebellen tegen Assad terechtkwamen, maar ook jihadisten van diverse organisaties. En dus ook de jihadisten van IS. Idlib, waar de invloed van Turkije zo sterk is dat de wifi er vandaan komt, net als het mobiele netwerk Turks is en de gangbare valuta de Turkse lire.

In dat Idlib neemt David afscheid van Klaas. Hij gaat mee naar het huis van zijn dochter. Waar hij op de grond zal slapen. Samen met haar en zijn kleinkinderen. Het past net, Daniëlle heeft het niet breed. Haar tweede man, een Italiaan van Marokkaanse afkomst die ze in het kalifaat trouwde, zit mogelijk nog in de gevangenis. Hij werd door de Koerden vastgezet. Misschien is hij ook wel dood.

Nu is het de beurt aan Klaas. Over een hobbelige onverharde weg is hij op weg naar zijn dochter. Ze woont buiten de stad, in een groot huis met een brede poort. Yasin, die lange tijd op de achterbank heeft geslapen, springt

uit de auto om de poort te openen. Daarachter, in fel wit licht, staat zijn moeder al klaar, ook volledig in zwart bedekt. Klaas stapt onhandig uit de auto. „Ja, daar zijn we! Hey meissie.” Opnieuw tranen. Ze omhelzen elkaar lang. Mandy huilt ook, maar niemand die haar tranen ziet. „Zo blij dat ik jou weer vast kan houden”, zegt Klaas. „We gaan effe lekker janken, wat maakt het uit. Dat mag.” Mandy zegt niks.

„Nou hop, naar de anderen”, dirigeert Klaas haar in de richting van de deur. Hij wil nu ook zijn kleinkinderen zien. „Ja, Marcel gaat mee.” Hij heeft het over mij, uw verslaggever. Want dat was de afspraak. We zouden samen reizen – wat het voor hen een stuk makkelijker zou maken, ik zou de ontmoeting mogen vastleggen en met hen kunnen praten. Dat was duidelijk doorgesproken. Maar dat blijkt nu toch anders te liggen. Ik ben binnen niet welkom. Klaas en zijn dochter gaan samen de trap op. Mohammed blijft onderaan de trap staan en gebiedt me mijn camera uit te zetten. Na alle vriendelijkheid overdag voelt het dan toch opeens als het hol van de leeuw.

Ik word in een soort buitenhuisje gezet, het is er koud en er staan banken. Mohammed biedt me aan om in de stad te gaan zoeken naar een slaapplek. Ik had verwacht dat ik bij hen op een bank zou kunnen slapen, maar dat plan gaat niet door. Het wordt een hotel, of iets dat daarop lijkt.

We gaan effe lekker janken, wat maakt het uit. Dat mag

Klaas

Yasin gaat mee, en elke keer als Mohammed, zijn stiefvader, even het busje uit is om naar een slaapplek te informeren in het centrum van Idlib, vertelt de 17-jarige een klein beetje over zijn leven. In het Nederlands, stotterend. Maar dat doet hij in het Arabisch ook. „Ik denk dat ik stotter omdat ik ben getraumatiseerd, na alles wat ik heb meegemaakt”, zegt hij. Yasin praat zacht. Hij werd geboren in Nederland en woonde er zijn eerste zeven jaar.

Maar hij is gelukkig hier, drukt hij me op het hart. Ook al heeft hij na de paar jaar onderwijs in Nederland geen school meer gezien. En werd hij door zijn ouders een oorlog ingesleept, naar het kalifaat, moest hij vluchten en schuilen voor bommen. En kwam hij uiteindelijk in een gevangenkamp terecht, waar hij als kind wat geld verdiende door bij de groenteboer te werken.

Naaiatelier

Hij werkt nu op een naaiatelier in de stad. Wat vindt hij van het idee dat zijn opa, Klaas, zodra hij 18 is wil proberen een Nederlands paspoort aan te vragen voor hem? Dat vindt Yasin een geweldig idee. Hij wil wel naar Nederland, zijn opa bezoeken, misschien wel voor langer. Met vriendjes van toen heeft hij geen contact meer, vertelt hij. Maar hij zou er graag weer teruggaan. Het was niet zijn keus om te vertrekken, op z'n 7de. Terwijl hij erover vertelt, in vloeiend Nederlands, stottert hij niet meer.

De volgende ochtend nemen de twee dochters plaats op een van de banken in het buitenhuisje. De kachel brandt. Er staat ontbijt klaar. Ik herken Daniëlle aan haar handtas. Zij doet het woord. Het is niet geoorloofd dat ik ook de stem van Mandy te horen krijg. Bij een extreem conservatieve interpretatie van de islam behoort de stem van de vrouw ook tot haar awrah, de intieme delen van het lichaam die bedekt horen te zijn, net als bijvoorbeeld haar haar, ogen en handen. Mohammed, haar nieuwe man, wil niet dat zij hardop spreekt. De officiële lezing is dat dit mij zou kunnen verleiden.

David in gesprek met Daniëlle. © Marcel van der Steen/ADR

Wat volgt, is een ongemakkelijk gesprek. Op veel vragen komen geen antwoorden. „Daar wil ik liever niet op antwoorden”, zegt Daniëlle regelmatig. Als Mandy dan onhoorbaar iets in haar oor fluistert, zegt ze: „Nee, daar wil Mandy liever ook niks over zeggen.”

Het zijn vragen over het waarom van vertrek, de kennis van de gruwelijkheden die IS ook in 2014 al ten toon spreidde, vragen over eventuele spijt en trots. Daarover praat Daniëlle liever niet.

Wel zegt ze dat het leven goed is in Idlib. „Alhamdoelillah”, zegt ze geregeld. God zij dank. Ze heeft leuke burens, de Syriërs zijn vriendelijk, maar in de Koerdische kampen was het vreselijk. En hoe kun je nou Baghouz bombarderen, de laatste snipper kalifaat in 2019, als je weet dat er vrouwen en kinderen verblijven. Het is kritiek die doodslaat als je niets over je eigen fouten kwijt wilt. Ik heb moeite om nog goed te luisteren.

Teruggaan is voor hen geen optie meer. Want ook op de Nederlandse overheid hebben de vrouwen kritiek. Als ze terug zouden gaan, zouden ze direct van hun kinderen worden gescheiden, in ieder geval totdat ze hun straf hebben uitgezeten. Mandy reisde in 2015 met haar Egyptische man en hun vier kinderen naar Syrië. In Syrië werd een vijfde kind geboren. Daniëlle H. vertrok met één kind naar Syrië, ze kreeg er daar nog twee.

„Nederland wil toch juist kinderen beschermen?“, vraagt Daniëlle zich af. „Ze hebben al zoveel meegemaakt, en dan moet je ook nog je moeder gaan missen.“ Geen woord over waarom haar kinderen zoveel hebben moeten meemaken. Geen schuld, geen boete.

Klaas en David (midden en rechts) lopen de grens met Syrië over. © Marcel van der Steen/ADR

De twee Nederlandse IS-vrouwen leven nu in vrijheid, in een Syrië dat na de overwinning van HTS opeens een stuk groter is voor hen. Niet dat ze nu wil reizen of zo, zegt Daniëlle. „Met kinderen? Ze moeten naar school. In het weekend maken we huiswerk, de dag is zo voorbij. Gewoon het normale leven.“

Wanneer David en zijn dochter even later richting huis worden gereden door Mohammed en ik verderop word afgezet, heeft Daniëlle haar kleding iets veranderd. Ik kan haar ogen zien. Ze klinkt Haagser nu, vrolijk ook, zo samen met haar vader.

Ze vertelt dat sinds de val van Assad mensen uit Damascus en Aleppo de stad komen bezoeken. Dagjesmensen, je herkent ze vaak aan hun losse haren of strakke spijkerbroeken, zoals ze het zegt. Zou ze die kledingstijl willen overnemen als die ook meer gemeengoed wordt in Idlib? „Nee, zeker niet. Ik hoop dat ze zich in Damascus zullen gaan kleden zoals wij. Ik hoop dat ze gaan zien hoe de islam echt is. Maar ieder zijn pad.”

Vlucht

Een week later terug in Beiroet, wachtend op een vlucht richting Nederland, komt er hummus op tafel, kibbe, gegrilde kip en fatoush, de beroemde Libanese salade. En tranen, opnieuw bij allebei. Want de vaders zijn ontzettend blij dat ze dit hebben kunnen doen, dat ze eindelijk na tien jaar hun verloren dochters in hun armen hebben kunnen sluiten. Dat ze een paar dagen hebben kunnen doorbrengen met hun kleinkinderen, iets hebben kunnen proeven van het leven in Idlib.

Maar er is ook veel pijn. Verdriet waarvoor niet gegraven hoeft te worden, een enkele vraag is al genoeg om ze opnieuw snikkend antwoord te laten geven. Maar ze houden zich vast aan het idee dat hun dochters onwetend waren, naïef en het goede wilden.

Of zoals Daniëlle het eerder op die bank zei: „Anderen gaan misschien kindjes helpen in Afrika.”

Maar zolang Mandy en Daniëlle in vrijheid kunnen blijven leven en geen verantwoording hoeven af te leggen voor een Nederlandse rechter, zal de vraag altijd blijven of het geloof van David en Klaas in de onschuld van hun dochters terecht is.

Circa driehonderd Nederlanders vertrokken naar IS-gebied

Sinds het begin van de burgeroorlog in Syrië in 2012 zijn zo'n driehonderd volwassen Nederlanders naar dat land vertrokken. De meeste van hen sloten zich aan bij jihadistische terreurgroepen zoals Islamitische Staat (IS) en Jabhat al-Nusra.

Van die driehonderd jihadisten (ongeveer tweehonderd mannen en honderd vrouwen) zijn er, volgens inlichtingendienst AIVD, de afgelopen jaren 115 omgekomen. Ongeveer negentig anderen zijn teruggekeerd naar Nederland. Van de rest zitten er nog twintig vast in gevangnissen in Koerdisch gebied in Syrië en wonen er 45 elders in Syrië, zoals in de regio Idlib. In die regio verblijven ook Mandy S. en Daniëlle H. Verder zijn er nog zo'n 130 minderjarigen met één of twee Nederlandse ouders in Syrië.

Tientallen Nederlandse IS-vrouwen zijn wel teruggekeerd. Een deel van hen werd door de Nederlandse overheid opgehaald uit kampen in Syrië. Als de vrouwen aankomen in ons land, worden ze aangehouden, vastgezet op de speciale terroristenafdeling voor vrouwen in de gevangenis in Zwolle en daarna berecht.

In de rechtbank stelden de meeste vrouwen dat ze in IS-gebied alleen maar huisvrouw waren geweest, voor hun man en kinderen hadden gezorgd en niet hadden bijgedragen aan de terreur van IS. De rechter veroordeelde de vrouwen desondanks voor lidmaatschap van een terroristische organisatie. Ze kregen celstraffen variërend van 2 tot 5,5 jaar cel, met een uitschieter tot 10 jaar cel.

Ook op Daniëlle H. en Mandy S. liggen bij het Openbaar Ministerie strafdossiers te wachten.